

Фінансова цілесобразність використання ІРО очевидна, тем більше в аспекте досліджуваної проблеми захисту прав меншості акціонерів: продаючи акції на зовнішні ринки український власник (ведучий) отримує не тільки значительні вливання, але й нових акціонерів.

Так, наприклад, компанія «Укрпродукт» (см.табл.3) участю в ІРО «отримала» 18 інституціональних і 33 приватних інвесторів.

Висновки. Слідовательно, ведучий власник повинен розробити таку схему управління фінансово-господарською діяльністю, яка б не викликала як у «старих», так і у «нових» акціонерів страху обману.

Очевидно, що дана схема може базуватися тільки на жорсткій правовій основі, лідируючим принципом якої, відображаючи істинну суть створення і функціонування АО, повинен виступати принцип максимального благополуччя акціонерів.

На сучасному етапі цей принцип не знаходить реалізації в зв'язі з тим, що ні один законодавчий акт не дає чіткого розуміння і захисту всіх прав (зобов'язаностей) акціонерів.

Процес розробки і формування нової концепції регулювання фінансово-господарської діяльності акціонерних обществ потребує подальшого дослідження.

Источники и литература

1. Ватаманюк З., Звонар Н. Ринок цінних паперів в умовах фінансової глобалізації //Фінанси України. – 2007. – №6. – С.87
2. Гражданский кодекс Украины: Комментарий. – Т.1. – Издание третье. – Х.: ООО «Одиссей», 2005. – 832 с.
3. Хозяйственный кодекс Украины: Комментарий. – Издание второе. – Х.: ООО «Одиссей», 2005. – 896 с.
4. Беликова Е.Ю. Финансово-правовые аспекты жизнедеятельности фондового рынка в Украине //Управление экономикой переходного периода: Сб. науч. тр. /НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти; Ред-кол.: Чумаченко Н.Г. (отв. ред.) и др. – Донецк, 2006. – С. 74–86.
5. Закон Украины «О хозяйственных обществах» / Неогоциант №26(700), 11 июля 2007 года
6. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» /Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності, випуск 5 (122), травень, 2006. – С.3–30.
7. Обзор фондового рынка (36.03-30.03.07 г.) – «Business investor»
8. 8. Закон Украины «О ценных бумагах и фондовой бирже» // Право и практика. – Май, 2005. – №13. – С.43–64.
9. Макроуровень /Деньги/ //Зеркало недели. – 2007. – №35(664). – 28 сентября
10. 10.Деньги и ценные бумаги //Неогоциант. – 2007. – №4 (678). – 31.01– 06.02. – С. 9
11. Деньги и ценные бумаги //Неогоциант. – 2007. – №23 (697). – 20.06– 26.06. – С. 9

Босак О.В.

ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПОСЛУГ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Важливість освіти для суспільного розвитку сьогодні усвідомлена політичною елітою й бізнесовими колами провідних країн світу. Мова йде про формування так званої „знаннєвої економіки“, коли інвестиції у знання розглядаються як ключовий чинник покращення кадрового потенціалу, переходу до повної зайнятості, зростання особистих прибутків населення та добробуту держави. По-перше, рівень освіти впливає на термін трудової діяльності. Згідно досліджень, тривалість зайнятості осіб, які здобули вищу освіту, перевищує відповідний показник для осіб із незакінченою середньою освітою на 5–6 років у західноєвропейських і 8–13 років – у центральноєвропейських країнах [5, с. 18]. По-друге, рівень освіти визначає величину фінансових доходів. У розвинутих країнах працівники з вищою освітою у середньому заробляють на 60% більше за працівників із повною середньою та на 85% - із неповною середньою освітою [4, с. 34]. статус. По-третє, рівень освіти впливає на можливість підвищення кваліфікації. Освічені люди мають більше шансів додаткового навчання за кошти роботодавців. Останні, в свою чергу, заохочують підвищення кваліфікації вищою заробітною платою.

Аналіз досліджень та публікацій. В Україні існує ряд публікацій, присвячених вивченню тенденцій розвитку вітчизняної професійної освіти, організаційно-економічних перетворень у ній, трансформації джерел фінансування та ін. [1, 2, 6, 7]. Водночас, швидке збільшення кількості навчальних закладів, особливо недержавної форми власності, та контингенту студентів у них обумовило необхідність детального аналізу проблеми збереження якості й доступності професійної освіти, а також формування механізмів впливу держави на основні параметри ринку освітніх послуг відповідно до наявного та перспективного попиту з боку економіки. Це визначило вибір теми даного дослідження, його завдання та структуру. Статистичну базу дослідження становили матеріали Держкомстату України, Міністерства освіти і науки України [3,8].

Виклад основного матеріалу. Професійна освіта розглядається як система інституцій, які забезпечують здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей за освітньо-кваліфікаційними рівнями кваліфікований робітник, молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр, а також перепідготовку та підвищення професійної кваліфікації. За своєю структурою вона

об'єднує професійно-технічну, вищу та післядипломну освіту. Стосовно освіти поняття "ринок" виходить за рамки його класичного розуміння та розглядається як сукупність усього спектра відносин у процесі виробництва та реалізації відповідних послуг. Неринкові (безплатні) послуги є безпосередніми учасниками ринку. Термін "неринковий" вказує лише на особливості процесу реалізації, коли держава відіграє роль посередника між виробником і споживачем, при цьому у світовій практиці державою все частіше застосовуються ринкові механізми впливу (наприклад, освітні ваучери, державне замовлення, надання цільових грантів тощо). Водночас, неринкові послуги значною мірою визначають параметри ринку: зменшення неринкового випуску при незмінному чи зростаючому попиті розширює можливості комерційної діяльності. Таким чином, поєднуються, з одного боку, механізми вільного ціноутворення та вільне підприємництво на основі конкуренції суб'єктів господарювання у боротьбі за споживача, з іншого – державне регулювання, що дозволяє використовувати широкий спектр механізмів прямого й опосередкованого впливу, виходячи з критеріїв економічної і соціальної ефективності.

Спроможність населення виступати активним суб'єктом ринку освітніх послуг підтверджує аналіз динаміки показників їх виробництва та реалізації. Так, упродовж 1995–2000 рр. обсяг реалізації населенню платних послуг освіти збільшився в 5,5 раза, а їх частка в структурі наданих громадянам платних послуг змінилася з 1,2 до 8,1%. Аналогічні тенденції продовжились у 2001–2004 р.р [8, с. 45].

Однак зростання названих показників супроводжується поглибленням нерівності між окремими прошарками населення в можливостях здобути якісну професійну освіту та виникненням помітних територіальних диспропорцій. Прослідковується наявність зв'язку між обсягами реалізації платних послуг освіти, освітнім рівнем населення та величиною валового продукту регіонів України.

В 2004 р. відмінність регіонів за величиною доходів місцевих бюджетів у розрахунку на одного жителя перевищила 3 рази, при цьому вищий за середньо-український розмір доходів зафіксовано лише в четвертині регіонів. Ще більшою є диференціація між адміністративними районами областей, а також між містами та сільською місцевістю, що призводить до невідповідності між обов'язками регіональної влади та наявним ресурсним забезпеченням, з одного боку, й освітніми потребами населення та можливостями їх задоволення, – з іншого. Так, у 2004 р. в розрахунку на 1 особу населенню було реалізовано платних послуг професійної освіти на суму 65,7 грн., при цьому розбіжність між першим (м. Київ) і останнім (Кіровоградська область) у проранжованому ряді регіонами становила 8,5 раза, між другим і передостаннім – 4,7 раза [8, с. 58].

Найдинамічніше розвивається сегмент вищої освіти. Протягом останніх 10 років для України характерною є зміна кількісних і якісних параметрів мережі вищих закладів освіти (ВЗО) і студентів у них. У 2003/04 н. р. діяло 1009 ВЗО, у тому числі 670 – I–II рівнів акредитації, 339 – III–IV рівнів акредитації, що, відповідно, на 112 закладів менше та на 84 заклади більше порівняно з 1995/96 н. р. [8, с. 21]. Такі зміни обумовлені процесами ліквідації або ж об'єднання в другій половині 90-х років багатьох державних вузів I–II рівнів акредитації і розширенням мережі закладів недержавної форми власності.

В 2003/04 н. р. за кошти фізичних і юридичних осіб навчалось 58,6% студентів, що на 11,0 процентних пункти більше показника 2000/01 н. р [9, с. 36]. В 2004/05 н. р. 60,8% прийнятих на початковий цикл навчання студентам освіту оплачували фізичні особи. Для порівняння відмітимо, що в таких країнах як Австрія, ФРН, Данія, Фінляндія, Греція, Норвегія, Швеція навчання в університетах практично безплатне; в Австралії та Італії частка державного фінансування у витратах на вищу освіту досягає 90% [7, с. 48].

Зростання чисельності студентів вузів відповідає перспективним тенденціям формування ринку праці. Однак, у зв'язку зі скорочення обсягів підготовки робітничих кадрів у середині та другій половині 90-х років і зростанням промислового виробництва в 2000-2004 рр. економіка України нині відчуває брак кваліфікованих робітників або ж роботодавець як фахівців середньої ланки використовує випускників вузів, унаслідок чого нераціонально витрачаються державні та сімейні кошти, затрачені на навчання. Водночас, випускники професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ), які володіють практико-зорієнтованими знаннями та достатнім загальноосвітнім рівнем, повинні відіграти значну роль у розвитку малого і середнього бізнесу як потенційного місця створення нових робочих місць та чинника формування середнього класу.

Вирішення проблеми підготовки кадрів потребує активізації діяльності держави на ринку послуг професійної освіти задля максимального узгодження параметрів випуску з перспективними потребами економіки. Більшість новостворених закладів і їх філіалів як правило здійснюють підготовку спеціалістів із бухгалтерського обліку й аудиту, економічних і юридичних спеціальностей, надлишок яких відчувається уже нині. Значний відсоток випускників працевлаштовується не за спеціальністю, що не сприяє повноцінному використанню фахових навичок. За даними обстежень робочої сили, не за спеціальністю працює близько 70% осіб у галузі фізичних, математичних і технічних, 46% – біологічних, агрономічних і медичних спеціальностей. Працівники з повною вищою освітою часто працюють на робочих місцях, для яких достатньо освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста або робітника. Такі явища частково пояснюються низьким рівнем оплати праці в деяких сферах діяльності та відсутністю зв'язку між освітньо-кваліфікаційними характеристиками особи, величиною її доходів і соціальним положенням як це характерно для розвинутих країн.

Таким чином, як засвідчує аналіз, для ринку послуг професійної освіти в Україні характерною є незбалансованість між його ринковою і неринковою складовими, що проявилось у послабленні контролюючих функцій держави, дефіциті дієвих механізмів впливу на кількісні та якісні параметри випуску послуг. Це, в свою чергу, призвело до посилення регіональних диспропорцій рівня обслуговування, зростання диференціації можливостей громадян одержати якісну освіту, падіння якості послуг і обмеження можливостей споживачів впливати на неї, погіршення ситуації на регіональних ринках праці.

Однією з причин виникнення таких негативних тенденцій слід назвати відсутність комплексної системи спостереження (моніторингу) за станом ринку, включаючи контроль якості послуг, їх відповідності нормам і стандартам.

Моніторинг в освіті розглядається як науково обґрунтована, зорієнтована на інформаційне забезпечення управління система збору, обробки, збереження і розповсюдження інформації, яка дозволяє робити висновки про стан об'єкта спостереження та прогнозувати його розвиток. Запровадження моніторингових досліджень на ринку освітніх послуг ініціює зміни форм і методів контролю, зокрема, застосування сучасних форм стандартизованої оцінки якості й ефективності послуг, а також створення системи стандартів і критеріїв оцінки рівня досягнення поставленої мети.

У сфері професійної освіти контроль за якістю послуг у багатьох країнах здійснюється шляхом сертифікації. Головною функцією останньої є діагностування професійної компетенції випускника спеціально створеними незалежними (від викладачів, адміністрації навчальних закладів і керівних органів) організаціями з подальшою видачею сертифіката. За таких умов професійна діяльність викладачів піддається прямому вимірюванню та спрямовуватиметься не на фальсифікацію екзаменаційної оцінки студента, а на додаткові з ним заняття; збільшиться мотиваційний елемент навчання, оскільки з'являється можливість бути об'єктивно оціненим і зайняти відповідне рейтингове місце; формується реальний рейтинг навчальних закладів і база даних про їх досягнення. Доцільно відмітити, що участь України в міжнародних рейтингах дозволить обґрунтовано визначити переваги та недоліки вітчизняної професійної освіти, намітити напрями її реформування.

Важливою складовою системи моніторингу є прогнозний блок, завдання якого полягає у визначенні перспективної потреби споживачів в освітніх послугах, а також потреби навчальних закладів у матеріальних, фінансових, трудових і інших ресурсах на довго (понад 5 років)- середньо (5 років)- і короткостроковий (менше 5 років) періоди.

Наявність прогнозної інформації створює передумови для здійснення на варіантній основі аналізу можливих перспектив розвитку та вибору тих управлінських рішень, які дають змогу інтенсифікувати процес обслуговування населення. Розширюються можливості застосування державного (загальнодержавного, регіонального, муніципального) замовлення, зорієнтованого на сегменти послуг, які задовольняють найнеобхідніші потреби особистості, або ж відіграють важливе значення для досягнення стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни чи регіону. В цьому випадку роль державного замовлення полягає, з одного боку, в стимулюванні попиту на послуги, з іншого - у формуванні відповідної пропозиції послуг, при цьому практика замовлення повинна поширюватись на всі навчальні заклади незалежно від форми власності.

Висновки дослідження. На фоні динамічного розвитку ринку послуг професійної освіти в Україні існує потреба в знаходженні оптимального співвідношення між його ринковою та неринковою складовими, збереженні безкоштовності тих чи інших видів послуг і їх загальнодоступності для конкретних категорій населення, створенні механізмів прямого й опосередкованого впливу держави, спроможних збалансувати ці складові й мобільно реагувати на зміни соціально-економічної ситуації в Україні та світі.

Необхідним є запровадження постійного моніторингу стану ринку освітніх послуг, створення ефективної системи діагностики їх якості. Перспективним напрямом подальших наукових досліджень вбачається вивчення зарубіжного досвіду та можливостей використання в Україні практики сертифікації як дієвого механізму діагностування професійної компетенції випускника.

Однією з причин економічних втрат держави є зростання дисбалансу між обсягами підготовки фахівців і потребами ринку праці. В зв'язку з існуванням тривалого часового лагу між вступом на навчання і випуском, узгодити дані параметри можна шляхом застосування апробованих методик прогнозування, програмування та планування, що дозволить визначити перспективну потребу в тих чи інших спеціалістах, слугує основою для формування державного замовлення на підготовку кадрів, а також профорієнтаційної діяльності.

Нововведення щодо державного регулювання процесу професійної підготовки перебувають у полі інтересів різних суб'єктів ринку (профільного міністерства, керівників навчальних закладів, професорсько-викладацького складу, споживачів послуг тощо). З метою розроблення реалістичної стратегії розвитку професійної освіти України, перед науковцями постає завдання вдосконалення методики політико-економічного аналізу конфігурації таких інтересів, що дозволить визначитись із конкретними формами, інституційними механізмами та послідовністю запровадження нових принципів функціонування ринку послуг професійної освіти.

Джерела та література

1. Антошкіна Л.І. Економіка вищої освіти: тенденції та перспективи реформування. –К.: Видавничий дім "Корпорація", 2005. – 366 с.
2. Верхоглядова Н.І., Чередниченко О.М., Венгерова В.Ю., Іванникова Н.А. Економічний вимір конкурентоспроможності вищої освіти: Монографія. –Д.: Наука і освіта, 2005. – 172 с.
3. Діяльність підприємств сфери послуг: Стат. бюл. – К.: Держкомстат України, 2005. – 139 с.
4. Образование в странах с переходной экономикой: задачи развития. – Париж:Всемирный банк, 2002. – 185 с.
5. OECD Indicators. Human Capital Investment: An International Comparison. – Paris: Center for Educational Research and Innovation, 1998. – 206 с.
6. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2004/05 навчального

року: Стат. бюл. – К.: Держкомстат України, 2005. – 147 с.

7. Продовження навчання та здобуття професії: Стат. бюл. – К.: Держкомстат України, 2005. – 18 с.

8. Реалізація платних послуг населенню на внутрішньому ринку України. – К.: Держкомстат України, 2000. – 111 с.

Гармаш Н.А.

РАЗВИТИЕ МОРСКОГО ТРАНСПОРТА КАК ФАКТОР МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Введение

В мировом глобальном морском рынке транспортных услуг в процессе интеграции существенно повышается роль локальных транспортных комплексов. Однако этот процесс изучен недостаточно и не получил необходимого развития, что и обуславливает ряд экономических проблем.

Региональная аллокация транспортного потенциала предполагает наличие методического обеспечения принятия решений и оценки фактической эффективности использования ресурсов. Механизм управления эффективностью взаимодействия региональных транспортных подсистем в совокупности интеграционных подходов не отлажен. Проблемы развития транспорта и функционирования морских предприятий в своих научных работах исследовали такие ученые как В.А. Иванов, Н.Т. Примачев, В.В. Винников, Б.В. Буркинский и другие. В своих работах ученые рассматривали и изучали условия деятельности морской отрасли и вопросы развития морехозяйственного комплекса страны в системе интермодальных сообщений и международных транспортных коридоров (МТК). Также имеются общие экономические решения, методики размещения производительных сил [2, 4] и стандартная совокупность показателей [3]. Тенденция к повышению интенсивности обработки грузовых и транспортных потоков с учётом региональных особенностей функционирования морского транспорта определяет актуальность разработки методов принятия рациональных инвестиционных и хозяйственных решений в системе МТК.

Постановка проблемы

Международная экономическая интеграция Украины происходит путём расширения участия национальной экономики в мировых хозяйственных связях. Только конкурентоспособные на внешнем и внутреннем рынках товары и услуги по критериям качества и цены способны придать расширяющийся характер нашего участия в мировых хозяйственных связях, а так же в международном разделении труда и как следствие осуществить интеграцию экономики Украины в мировую. При этом наиболее успешно интеграция будет происходить в тех областях, где это экономически выгодно стране и её коммерческим структурам.

Однако, для интеграции необходимо не только производить конкурентоспособные товары, но и обеспечить их доставку на рынки сбыта и в места потребления. Именно эту функцию выполняет транспорт. Кроме того, сам транспорт как элемент экономической системы страны, выполняя внешнеторговые перевозки и перевозки иностранных грузовладельцев, интегрирует в мировую транспортную систему в сфере экспортного предоставления транспортных услуг. Выгодность экспорта транспортной продукции заключается в его характерной особенности – он не уменьшает материальный потенциал страны, по сравнению с экспортом сырья и готовой продукции и при этом транспорт эксплуатируя свои производственные мощности, обеспечивает поступление валюты. Отсюда вытекают две основные задачи транспорта в процессе международной экономической интеграции Украины:

- обеспечение продвижения конкурентоспособных товаров страны на рынки сбыта и в места потребления;
- увеличение экспорта транспортных услуг, как источника поступления валюты, путём более полного вхождения в мировую транспортную систему.

Когда отсутствует фактор развитого транспорта, интеграция страны зависит от стран, имеющих развитую транспортную инфраструктуру, которые могут сдерживать интеграцию путём проведения соответствующей транспортной политики в целях придания конкурентоспособности своим производителям. Поэтому, при формировании стратегии международной интеграции Украины, для обеспечения транспортной независимости своих производителей и выхода на рынки транспортных услуг, необходимо учитывать фактор наличия развитого транспорта. При выборе стратегии развития региональных морских транспортных сообщений следует иметь ввиду, что судоходные компании и торговые порты основывают свою работу на реальных товарно-денежных отношениях, отражающих системную сбалансированность спроса и предложения на товарных рынках [3, 4].

В то же время судовладельцы и руководители портов не могут интенсивно формировать рынок транспортных услуг. Для предприятий морского транспорта, характерна жёсткая зависимость от внешних условий [2].

Результаты

Концентрация промышленного потенциала, природных ресурсов государств, расположенных непосредственно у Чёрного моря, в бассейне Дуная или в непосредственной близости от них, предопределяет особое значение морского и речного бассейнов в формировании систем интермодальных транспортных сообщений. Специфическое значение Чёрного моря и Придунавья в транспортной системе региона и мира обуславливается двумя основными факторами:

- наращиванием потенциала экономического сотрудничества между государствами причерноморского и